

Statliga utställningsgarantier

En översyn

REGERINGSKANSLIET

Kulturdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst, 106 47 Stockholm

Ordertelefon: 08-598 191 90

E-post: order.fritzes@nj.se

Webbplats: fritzes.se

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför.

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02)

En kort handledning för dem som ska svara på remiss. Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remiss

Omslag: Regeringskansliets standard.

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2015.

ISBN 978-91-38-24254-4

ISSN 0284-6012

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Författningsförslag.....	7
2 Bakgrund	11
2.1 De första statliga utställningsgarantierna	11
2.2 Försäkringsförbudet	12
2.3 Reformering av de statliga utställningsgarantierna	14
2.4 Nuvarande ordning	16
3 Överväganden	19
3.1 Kulturpolitiskt syfte	19
3.2 Utställningsgarantier i andra länder.....	20
3.3 Parterna i en utställningsgaranti.....	21
3.4 Säkerhetsfrämjande arbete.....	25
3.5 Begränsningar i utställningsgarantin.....	27
3.6 Verkställighet	31
3.7 Sammanlagt minsta värde för garanti.....	32
3.8 Skadefall och självrisk	32
3.9 Skadereglering	34
3.10 Tidsfrist för beslut	36
3.11 Administrativ hantering	37

3.12	Finansiella frågor	38
3.13	Justering av avgifter	40
4	Konsekvensanalys.....	43
5	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	45

Sammanfattning

Den första statliga utställningsgarantin lämnades 1975 för en utställning med kinesiska arkeologiska fynd. I en proposition begärde regeringen att riksdagen skulle godkänna att en garanti ställdes ut för ersättning till följd av skada på eller förlust av de föremål som ingick i utställningen. Något år senare begärde regeringen att riksdagen skulle godkänna att garantier fick ställas ut för ytterligare två utställningar med värdefulla föremål i utländsk ägo. Samtidigt begärde regeringen att riksdagen skulle ge regeringen ett allmänt bemyndigande att vid behov ställa ut garantier av detta slag. Riksdagen godtog förslaget och regeringen hade därmed ett bemyndigande att lämna utställningsgarantier till statliga museer utan att underställa riksdagen varje ärende.

Efter en översyn vidgades systemet med statliga utställningsgarantier 1998 på så sätt att även föremål i svensk ägo skulle kunna få garanti. Föremål ägda av svenska staten var dock även i fortsättningen undantagna. Dessutom utökades den krets av utställningsanordnare som skulle kunna få garantier till att även omfatta bl.a. museer ägda av kommuner och stiftelser som drev icke-kommersiell utställningsverksamhet. Syftet med dessa utvidgningar var att göra det möjligt att ställa ut fler värdefulla föremål i hela landet. Systemet för utställningsgarantier regleras i förordningen (1998:200) om statliga utställningsgarantier.

Under slutet av perioden 1975–1998 var antalet utställningar som fick garanti 10–15 per år. Dessa gällde med enstaka undantag utställningar i Stockholmsområdet. Under perioden 1998–2012 lämnades årligen omkring 40 utställningsgarantier, varav omkring en fjärdedel avsåg utställningar utanför Stockholmsområdet. Det kulturpolitiska syftet med det reformerade systemet med utställningsgarantier, nämligen att öka tillgängligheten av museisamlingar över hela landet, synes därmed ha uppnåtts.

System med statliga utställningsgarantier finns i de flesta europeiska länder. En jämförelse av det svenska systemet med utländska system och med de rekommendationer som lämnats av europeiska arbetsgrupper, talar inte för att någon väsentlig ändring behöver göras av det svenska systemet. Det kan också konstateras att Statens kulturråds och Kammarkollegiets handläggning av ärenden om statliga utställningsgarantier verkar fungera väl.

Samtidigt är det naturligt att det, under den femtonårsperiod som det nuvarande systemet har varit i kraft, har skett en utveckling och vunnits erfarenheter som är värda att överväga. Den utvärdering och översyn som gjorts leder till följande bedömningar och förslag.

I ett ärende om utställningsgarantier är flera parter inblandade, främst Statens kulturråd, Kammarkollegiet, utställningsanordnaren och den som lånar ut ett föremål till en utställning. Informationen om vad som innefattas i systemet med statlig utställningsgaranti behöver förbättras. Detta gäller i relationen mellan Statens kulturråd och utställningsanordnaren, men framför allt i relationen mellan utställningsanordnaren och den som lånar ut föremål. Behovet av dokument som kan användas i kontakter med utländska utlånare behöver särskilt uppmärksammas.

De risker av force majeure-karaktär för vilka utställningsgarantin inte gäller enligt nuvarande förordning bör preciseras. Utställningsgarantin bör som huvudregel inte gälla för skada eller förlust som orsakas av krig, krigsliknande handling, terroristhandling eller naturkatastrof. En utställningsanordnare ska dock, om denne så önskar, kunna ansöka om att utställningsgarantin utvidgas så att den även omfattar dessa risker. Kammarkollegiet ska besluta om den tilläggsavgift som i så fall ska utgå. Att ersättningen kan sättas ned eller helt utebli vid skador eller förlust, som orsakas av att utställaren brutit mot villkoren för garantin eller handlat oaktsamt, bör också anges i förordningen.

Det sammanlagda minsta värdet på föremålen som ska omfattas av en utställningsgaranti bör höjas. Samma beloppsgräns bör enligt förordningen gälla för stationära utställningar och vandringsutställningar. Undantag från den lägsta beloppsgränsen bör även i fortsättningen få göras.

Det är mycket ovanligt att det uppstår skador på eller förluster av inlånade föremål. År 1994 betalades ersättning för förlust ut i ett

ärende och 2005 betalades ersättning för skada ut i ett annat ärende. I båda fallen var det fråga om små belopp. De nuvarande beloppen för självrisk bör lämnas oförändrade. I syfte att få en snabbare skadereglering bör handläggningen av vissa mindre ärenden kunna hanteras av Statens kulturråd och Kammarkollegiet.

Avsikten är att de avgifter som utställningsanordnarna betalar för de statliga garantierna ska täcka kostnaderna för handläggningen av ärendena. Det gör de inte för närvarande och verksamheten redovisar ett ackumulerat underskott hos Statens Kulturråd. Någon ackumulering av medel för att täcka kostnader för uppkommande skador har inte skett.

Den fasta avgiften för att få en utställningsgaranti bör höjas från 3 000 till 5 000 kronor i syfte att öka intäkterna så att handläggningskostnaderna i högre grad kan täckas. Den högsta rörliga avgiften bör höjas från 100 000 till 150 000 kronor, för att utställningar med ett garantibelopp på mellan 200 och 300 miljoner kronor i högre grad ska få medverka i finansieringen av systemet med statliga utställningsgarantier.

De föreslagna ändringarna i förordningen (1998:200) om statliga utställningsgarantier kommer inledningsvis att leda till ökade kostnader för handläggning av ärendena eftersom nya ansökningsblanketter och föreskrifter måste tas fram. Genom förenklingar av regelverket och tydligare styrning kommer förändringarna på längre sikt att leda till effektivare och säkrare handläggning.

För utställarna kommer förändringarna i förordningen att leda till marginellt ökade kostnader då avgifterna höjs.

Ändringarna i förordningen (1998:200) om statliga utställningsgarantier föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

1 Författningsförslag

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:200) om statliga utställningsgarantier

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (1998:200) om statliga utställningsgarantier

dels att 3-5, 9 och 11 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i förordningen ska införas tre nya paragrafer, 9 a-b och 11 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Garantier får endast lämnas om föremålen har ett sammanlagt värde på minst 20 000 kronor. För vandringsutställningar ska värdet vara minst 200 000 kronor.

Undantag från bestämmelserna i första stycket får göras om det finns särskilda skäl.

Garantier får endast lämnas om föremålens sammanlagda värde uppgår till minst 500 000 kronor.

Undantag från villkoret i första stycket får göras om det finns särskilda skäl.

4 §

Ansökan om garanti ska göras av den som anordnar utställningen.

Den ska innehålla uppgift om det sammanlagda värdet av

Ansökan om garanti ska göras av den som anordnar utställningen. Ansökan ska lämnas minst tre månader innan utställningen planeras äga rum.

Ansökan ska innehålla uppgift om det sammanlagda värdet av

föremålen, värdet på varje enskilt föremål och vem som äger det, vilken tid garantin ska gälla samt de övriga uppgifter som behövs för att pröva ansökan.

föremålen, värdet på varje enskilt föremål och vem som äger det, vilken tid garantin ska gälla samt de övriga uppgifter som behövs för att pröva ansökan.

5 §¹

Sökanden ska betala en
- fast ansökningsavgift om 3 000 kronor, och
- rörlig avgift motsvarande 0,5 promille av det sammanlagda garantibeloppet, lägst 1 000 kronor och högst 100 000 kronor.

Sökanden ska betala en
- fast ansökningsavgift om 5 000 kronor, och
- rörlig avgift motsvarande 0,5 promille av det sammanlagda garantibeloppet, dock lägst 2 500 kronor och högst 150 000 kronor.

Om den fasta avgiften inte betalas prövas inte ansökan. Den rörliga avgiften ska betalas endast om garanti lämnas.

9 §

Garantier ska inte omfatta förlust eller skada som orsakas av krig. *Om det finns särskilda skäl ska garantier inte heller omfatta förlust eller skada som orsakas av naturkatastrof eller liknande.*

Garantier ska inte omfatta förlust eller skada som orsakas av krig, *krigshandling, terroristhandling eller naturkatastrof.*

9a §

På ansökan av en utställningsanordnare kan en garanti utsträckas till att omfatta även skador eller förlust som orsakas av sådana händelser som anges i 9 § (utökad garanti). En sådan ansökan kan avse ett eller flera föremål samt hela eller en del av

¹ Senaste lydelse 2002:646

den tid den samlade garantin avser. För en utökad garanti ska sökanden betala en särskild avgift vars storlek bestäms av Kammarkollegiet i varje enskilt fall.

9b §

Garantin omfattar inte skador som har uppstått genom normalt slitage, gradvis försämring eller skador med anledning av tidigare reparationer och restaureringar.

11 §

Om ett skadefall inträffar ska den som har fått garantin snarast ansöka om ersättning hos Statens kulturråd. Kammarkollegiet ska yttra sig över ansökan.

Statens kulturråd ska med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.

Om ersättningen efter avdrag av självrisk är lägre än 250 000 kronor och Kammarkollegiet tillstyrkt att ersättning ska lämnas får Statens kulturråd besluta om ersättningen.

Om det begärda ersättningsbeloppet är högre än 250 000 kronor eller om Kammarkollegiet inte tillstyrkt att ersättning ska lämnas, ska Statens kulturråd överlämna ärendet till regeringen för prövning. Statens kulturråd ska bifoga ett eget yttrande över ansökan.

11a §

Ersättningen får sättas ned helt eller delvis om

1. förutsättningarna i ansökan förändras utan att detta anmäls till Statens kulturråd,

2. sökanden inte följer de villkor som gäller för garantin, eller

3. skadan har uppkommit på grund av att ett föremål har hanterats oaktsamt.

Om ett uppställt säkerhetskrav har åsidosatts eller om skadan eller förlusten har vållats uppsåtligen eller genom grov oaktsamhet från låntagarens sida, lämnas ingen ersättning.

13 a §

Statens kulturråd får meddela föreskrifter om verkställighet av denna förordning.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2016.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för statliga utställningsgarantier som beslutades före ikraftträdandet.

2 Bakgrund

I detta avsnitt beskrivs hur systemet med statliga utställningsgarantier tillkom i mitten av 1970-talet och därefter har utvecklats i Sverige. Ett beslut som avsåg en viss situation visade sig svara mot ett allmänt kulturpolitiskt behov. Systemet tillämpades därefter i 20 år och vidareutvecklades under senare hälften av 1990-talet mot bakgrund av vidgade kulturpolitiska ambitioner. Systemets tillkomst och utveckling ska ses i samband med det förhållningssätt till försäkring av statlig egendom och verksamhet som gällt och gäller. Detta beskrivs kortfattat nedan. Avslutningsvis redogörs i avsnittet för hur det nuvarande systemet är utformat och fungerar.

2.1 De första statliga utställningsgarantierna

Den första statliga utställningsgarantin lämnades 1974 för den kinesiska utställningen Arkeologiska fynd från Folkrepubliken Kina. Den kinesiska staten krävde en försäkring eller en statlig garanti för de föremål som ingick i utställningen. Försäkringskostnaden skulle vara betydande och regeringen begärde därför att riksdagen skulle godkänna att i stället en garanti skulle få ställas ut (prop. 1973:170). Riksdagen godtog förslaget (KrU 1973:44, rskr. 1973:348). Eventuell skadeersättning skulle betalas från anslaget Oförutsedda utgifter.

Något år senare uppkom ett nytt behov att ställa garantier för två andra utställningar. Regeringen begärde då ett bemyndigande att ställa ut garantier för de aktuella utställningarna på samma villkor som för den kinesiska utställningen (prop. 1975/76:125). Dessutom begärdes ett allmänt bemyndigande att vid behov ställa ut garantier av detta slag. Syftet med det senare var att förenkla handläggningen av liknande ärenden i framtiden och göra det

möjligt för de statliga museerna att anordna utställningar av värdefulla föremål i utländsk ägo. Förslagen godtogs av riksdagen (KrU 1975/76:39, rskr. 1975/76:305) och regeringen hade därmed befogenhet att i fortsättningen lämna statliga utställningsgarantier utan att underställa riksdagen varje ärende.

År 1978 vidgades bemyndigandet till att även gälla långfristiga depositioner av enstaka konstföremål som under lång tid skulle finnas i landet (prop. 1977/78:125, KrU 1977/78:26, rskr. 1977/78:322).

Under de därefter följande åren tillämpades detta system. Antalet utställda garantier ökade successivt och uppgick efter någon tid till ett tiotal varje år. Under början av 1980-talet framfördes av museer, Statens kulturråd, dåvarande Riksrevisionsverket och Statskontoret – och även i riksdagen – olika förslag om att modifiera systemet med utställningsgarantier. Dessa förslag innebar i allmänhet att systemet med den statliga utställningsgarantin skulle utvidgas i olika avseenden.

Mot denna bakgrund lämnade chefen för Utbildningsdepartementet 1986 ett uppdrag till en sakkunnig att utreda museernas försäkringsfrågor. Utredningen arbetade under lång tid med att se över systemet mot bakgrund av erfarenheter som vunnits och de system för statliga utställningsgarantier som fanns i andra länder. Utredningen redovisade uppdraget 1995 i departementspromemorian Statliga utställningsgarantier (Ds 1995:79).

2.2 Försäkringsförbudet

När systemet med en statlig utställningsgaranti tillkom under 1970-talet – och även under den tid då den nyss nämnda utredningen arbetade – rådde ett principiellt försäkringsförbud för statliga myndigheter. Bestämmelserna innebar att statliga museer inte fick försäkra sina samlingar eller de föremål som de lånade av varandra. Inte heller fick de teckna försäkringar för att skydda staten mot ansvarighet för skador som kunde vållas av anställda vid museerna. Ett sådant försäkringsförbud kunde motiveras med att den statliga verksamheten var så stor och den statliga egendomen så omfattande att en tillräcklig riskspridning uppstod för staten som helhet.

I mitten av 1990-talet prövades det principiella förbudet för statliga myndigheter att teckna externa försäkringar. Regeringens ställningstagande blev att detta försäkringsförbud skulle fortsätta att gälla (prop. 1994/95:150 bil. 1). Däremot skulle ett nytt riskfinansieringssystem införas för statliga myndigheter. Detta skulle innebära att myndigheterna i princip själva skulle bära hela kostnaden för inträffade skador. För att hantera kostnaderna för större skador skulle ett internt statligt försäkringssystem skapas till vilket myndigheterna skulle betala en riskrelaterad premie. Kammarkollegiet fick i uppgift att samordna riskhanterings- och försäkringsfrågorna i staten.

De grundläggande reglerna i detta system anges i förordningen (1995:1300) om statliga myndigheters riskhantering. Dessa innebär att en myndighet ska utföra en riskanalys och vidta skadeförebyggande åtgärder. En myndighet ska därvid identifiera vilka risker för skador eller förluster som finns i dess verksamhet. Myndigheten ska vidare värdera riskerna och beräkna vilka kostnader som staten har eller kan få med hänsyn till dessa risker. Resultatet ska sammanställas i en riskanalys och myndigheten ska vidta lämpliga åtgärder för att begränsa risker och förebygga skador eller förluster.

När det gäller riskfinansiering och skadereglering får en myndighet träffa överenskommelse med Kammarkollegiet om att kollegiet ska överta myndighetens risker i ekonomiskt avseende och dess ansvar för skadereglering.

I fråga om det principiella försäkringsförbudet anges att en myndighet inte hos ett enskilt försäkringsföretag får teckna försäkring för statens egendom, ansvarighet eller i övrigt för skador som staten ska ersätta. Om det finns särskilda skäl får dock Kammarkollegiet besluta om undantag från denna regel.

Den nu beskrivna ordningen innebär att Kammarkollegiet numera fungerar som en inom staten intern försäkringsorganisation för de statliga myndigheterna m.fl. Kammarkollegiet lämnar också råd och stöd i riskhanteringsfrågor.

2.3 Reformering av de statliga utställningsgarantierna

I den kulturpolitiska propositionen 1996 (prop. 1996/97:3) lämnade regeringen förslag till vissa utvidgningar av systemet med statliga utställningsgarantier och om förändring av dess administration med anledning av de förslag som lämnats i den nyss nämnda departementspromemorian. Regeringens förslag innebar i huvudsak följande.

Dittills hade gällt att garantier endast kunde ställas ut för föremål som var i utländsk ägo och som ingick i utländska vandringsutställningar eller utställningar som de statliga museerna anordnade själva. För att göra det möjligt att ställa ut föremål i större utsträckning, skulle garantier i fortsättningen även kunna lämnas för föremål i svensk ägo. För av staten ägd egendom skulle dock inte garanti kunna ställas ut. Dessutom skulle den krets av museer som kunde erhålla garantin vidgas, från att ha avsett endast statliga museer till att även omfatta andra icke-kommersiella anordnare av utställningar. Exempelvis skulle även läns museer, kommunala museer och museer ägda av stiftelser kunna få garantier. Dessa mindre museer skulle i fortsättningen kunna anordna utställningar som annars inte varit möjliga med hänsyn till de höga försäkringskostnaderna.

Garantier skulle också kunna lämnas för svenska kulturmanifestationer utomlands och gälla föremål som lånats in från icke-statliga ägare.

Garanti skulle i princip inte lämnas när statliga institutioner lånade föremål av varandra. För att undvika krångel i samband med vandringsutställningar som innehöll föremål med olika kategorier av ägare, skulle dock garanti kunna lämnas även när både långgivaren och utställningsarrangören var statliga institutioner. Normalt skulle garanti inte ställas ut för föremål som var avsedda att ingå i permanenta utställningar och inte heller för depositioner. Om särskilda skäl fanns skulle det dock vara möjligt att göra undantag, t.ex. när det gäller deposition av föremål som på ett värdefullt sätt kompletterade ett museums basutställning.

Vidare ansåg regeringen att de regler som fanns om reduktion av ersättningen vid force majeure, dvs. exceptionella förhållanden som

krig och naturkatastrofer, behövde anpassas till internationell praxis och göras tydligare.

De allmänna förutsättningarna för att en utställningsgaranti skulle kunna ställas ut preciserades också. För att kunna få en garanti skulle en utställning sålunda ha ett väsentligt kulturellt värde, anordnaren skulle uppfylla rimliga säkerhetskrav i samband med transport och i utställningslokalerna och anordnaren skulle vara villig att rätta sig efter de villkor som lämnades för garantin.

Även vissa administrativa och ekonomiska frågor uppmärksammades i propositionen. Regeringen uttalade att beslut om statliga utställningsgarantier inte längre skulle behöva fattas av regeringen utan i stället kunna handläggas av en lämplig myndighet. För att undvika onödiga administrativa kostnader borde garantier inte lämnas om det sammanlagda värdet på föremålen var lågt. Vidare borde en självrisk införas för utställningsanordnaren. När det gällde finansieringen anförde regeringen att handläggningen av garantiärenden skulle vara avgiftsfinansierad. Avgifterna skulle i princip även täcka eventuella fall av skada eller förlust.

Riksdagen godkände regeringens förslag (bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129).

I propositionen angavs att frågan om hur eventuellt utfallande utställningsgarantier skulle hanteras behandlades i budgetpropositionen för år 1997. I sistnämnda proposition fördes under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid upp ett anslag benämnt Utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål. Någon återkoppling till uttalandet i kulturpropositionen om att avgifterna i princip även skulle täcka eventuella fall av skada eller förlust gjordes dock inte. I budgetpropositionen anfördes endast att dittills inga garantibelopp utbetalts och att några förluster i garantisystemet därför inte beräknades. Anslaget fördes upp med 80 000 kronor varav i regleringsbrevet en s.k. proformapost på 1 000 kronor beräknades för utfallande garantiersättningar. Anslaget har varit oförändrat sedan dess.

2.4 Nuvarande ordning

I enlighet med det förslag som regeringen lämnat till riksdagen utformades de närmare regler som skulle gälla i fråga om statliga utställningsgarantier. Dessa regler preciserades i sådan utsträckning att handläggningen av garantiärendena skulle kunna överföras på myndigheter under regeringen. Reglerna finns intagna i förordningen (1998:200) om statliga utställningsgarantier och innebär i huvudsak följande.

När det gäller förutsättningarna för en garanti föreskrivs att den som anordnar en tillfällig utställning som ska visas i Sverige kan få en statlig garanti som täcker kostnader för skada på eller förlust av föremål. Garanti får också lämnas för svenska kulturmanifestationer utomlands.

Garantier får inte avse föremål som en statlig myndighet lånar av en annan statlig myndighet. Detta gäller dock inte för sådana utställningar som enligt en fastställd plan ska visas på flera orter i Sverige (vandringstställningar). Garantier får inte heller avse föremål som tillhör den som anordnar utställningen. Om det finns särskilda skäl får garanti även lämnas för föremål som ska ingå i en permanent utställning.

En garanti får lämnas endast om den som söker garanti bedriver utställningsverksamheten utan vinstsyfte och utställningen har ett väsentligt kulturellt värde. Dessutom ska de säkerhetskrav uppfyllas som är nödvändiga för att undvika skada på eller förlust av föremål. En garanti får endast lämnas om föremålen har ett sammanlagt värde på minst 20 000 kronor. För vandringstställningar ska värdet vara minst 200 000 kronor.

När det gäller ansökan om garanti ska den göras av den som anordnar utställningen. Ansökan ska innehålla uppgift om bl.a. det sammanlagda värdet av föremålen, värdet på varje enskilt föremål och vem som äger det samt vilken tid som garantin ska gälla.

Den som ansöker om en garanti ska betala en fast ansökningsavgift om 3 000 kronor och en rörlig avgift som står i relation till det sammanlagda garantibeloppet och uppgår till högst 100 000 kronor.

När det gäller administrationen föreskrivs att Statens kulturråd ska pröva och besluta om ansökningar om utställningsgarantier. Statens kulturråd ska hämta in yttrande från Kammarkollegiet i

fråga om säkerhetskraven. Om Kammarkollegiet avstyrker en ansökan på grund av att nödvändiga säkerhetskrav inte är uppfyllda, får en garanti inte beviljas.

I ett beslut om en garanti ska anges vilket belopp denna avser och värdet på varje föremål, under vilken tid garantin gäller samt vilka krav på säkerhet och andra villkor som ställs.

En garanti ska inte omfatta förlust eller skada som orsakas av krig. Om det finns särskilda skäl ska garantier inte heller omfatta förlust eller skada som orsakas av naturkatastrof eller liknande omständighet. För garantierna gäller en självrisk som varierar med garantibeloppet och utgör lägst 20 000 kronor och högst 120 000 kronor.

Om ett skadefall inträffar ska den som fått garantin, dvs. utställningsanordnaren, snarast ansöka om ersättning hos Statens kulturråd. Kammarkollegiet ska yttra sig över ansökan. Statens kulturråd ska med eget yttrande därefter överlämna ärendet till regeringen för avgörande.

Dessa regler har nu tillämpats i nästan 15 år och förordningen har ändrats endast en gång, varvid den fasta ansökningsavgiften höjdes från 2 000 till 3 000 kronor och den rörliga avgiften höjdes från högst 50 000 till högst 100 000 kronor (se SFS 2002:646).

3 Överväganden

I detta avsnitt redogörs för de iakttagelser som gjorts vid uppföljningen och översynen av hur olika delar av systemet med statliga utställningsgarantier har fungerat under senare år. Den slutsats som dras är att det nuvarande systemet med statliga utställningsgarantier i sina huvuddrag är lämpligt utformat.

Samtidigt är det naturligt att det, under den femtonårsperiod som det nuvarande systemet har varit i kraft, har skett en utveckling och vunnits erfarenheter som är värda att pröva. I de olika avsnitten behandlas några olika aspekter av det nuvarande systemet med statliga utställningsgarantier som bör uppmärksammas i syfte att ytterligare förbättra systemet. Bedömningar görs och förslag till åtgärder lämnas.

3.1 Kulturpolitiskt syfte

Bedömning: Ett ökat antal utställningar har fått statlig utställningsgaranti. Ökningen har varit särskilt stark för utställningar utanför Stockholmsområdet. Det kulturpolitiska syftet med systemet med utställningsgarantier, nämligen att öka tillgängligheten av museisamlingar över hela landet, har uppnåtts.

Det ursprungliga syftet med de statliga utställningsgarantierna var att göra det möjligt för de statliga museerna att anordna utställningar av värdefulla föremål i utländsk ägo. Antalet utställda garantier var få i början, men ökade år för år under perioden 1975–1994. Antalet utställningar som fick statlig garanti uppgick i slutet av perioden till inemot 15 per år och det kan därför sägas att det då uttalade kulturpolitiska syftet med utställningsgarantierna uppnåddes. Det kan emellertid konstateras att det med få undantag var

utställningar anordnade av de stora statliga museerna i Stockholm som erhöll garantier (se Statliga utställningsgarantier [Ds 1995:79 bilaga 1]).

När systemet med statliga utställningsgarantier reformerades under senare hälften av 1990-talet, anförde regeringen att det var angeläget att skapa förbättrade möjligheter att erhålla utställningsgarantier, främst för att öka tillgängligheten av museisamlingarna över hela landet. Statlig utställningsgaranti skulle därför i fortsättningen kunna lämnas inte bara till statliga museer, som främst finns i Stockholmsområdet, utan även till andra icke-kommersiella utställningsanordnare, t.ex. läns museer samt museer som ägs av kommuner och stiftelser. För att göra det möjligt att i högre utsträckning ställa ut föremål skulle garanti vidare kunna lämnas inte bara för föremål i utländsk ägo, utan även för föremål som är i svensk ägo.

Det kan nu konstateras att antalet utställda garantier har ökat kraftigt under perioden 1998–2012. Antalet utställningar som får garantier har ökat från omkring 15 stycken under 1994 till omkring 40 stycken under 2012. Det kan vidare konstateras att statliga utställningsgarantier i successivt ökande utsträckning har lämnats till icke-statliga museer utanför Stockholm. År 2011 erhöll omkring tio utställningar som anordnades av icke-statliga museer utanför Stockholm garanti. Syftet att öka tillgängligheten över hela landet får därför sägas ha uppnåtts.

Under översynsarbetet har det inte framkommit synpunkter om att ytterligare utvidgningar av garantisystemets tillämpningsområde skulle vara lämpliga i syfte att i högre grad uppnå dess kulturpolitiska syften. Några förslag till förändringar i detta hänseende lämnas därför inte.

3.2 Utställningsgarantier i andra länder

Bedömning: System med statliga utställningsgarantier finns i de flesta europeiska länder. En jämförelse av det svenska systemet med utländska system och med rekommendationer som lämnats av europeiska arbetsgrupper talar inte för att någon väsentlig ändring behöver göras av det svenska systemet.

Som ett led i arbetet att minska kostnaderna för ut- och inlåning av kulturföremål mellan EU:s medlemsstater, har en arbetsgrupp med experter från EU-länder utformat tre rapporter² som beskriver vilka system i form av bl.a. statliga utställningsgarantier som finns i olika länder. Rapporterna visar att av 30 tillfrågade stater (medlemsländer och icke-medlemmar) hade 22 system för statliga utställningsgarantier. Arbetsgruppen lämnar också rekommendationer till åtgärder som bör vidtas av Europeiska institutioner, av medlemsstater och museipersonal.

Det kan konstateras att det system som finns i Sverige i stor utsträckning används av utställningsanordnare i landet, att det är väl utvecklat och att det i huvudsak svarar mot de rekommendationer som lämnas i de olika rapporterna. En jämförelse med systemen i andra länder talar därför inte för att någon väsentlig ändring skulle behöva göras av det nuvarande svenska systemet.

3.3 Parterna i en utställningsgaranti

Bedömning: Informationen om vad som innefattas i systemet med statlig utställningsgaranti bör förbättras. Detta gäller i relationen mellan Statens kulturråd och utställningsanordnaren, men framför allt i relationen mellan utställningsanordnaren och den som lånar ut ett föremål. Behovet av dokument som kan användas i kontakter med utländska utlånare behöver särskilt uppmärksammas.

Regeringen bör ge Statens kulturråd i uppdrag att tillsammans med Kammarkollegiet och några berörda museer utforma riktlinjer med relevant information.

Regeringen får inte utan att riksdagen har medgett det göra ekonomiska åtagande. Detta följer av 9 kap. 8 § andra stycket regeringsformen. Av detta skäl har regeringen inhämtat riksdagens

² a) European Agenda for Culture, Work Plan for Culture 2011-2014, Practical Ways to Reduce the Cost of Lending and Borrowing of Cultural Objects between Member States of the European Union, Final Report, Working Group of EU Member States Experts (Open Method of Coordination) on the Mobility of Collections, September 2012 b) European Agenda for Culture, Toolkit, September 2012 c) Report by the OMC Subgroup on State Indemnity and Shared Liability Agreements, July 2010

bemyndigande att ställa ut statliga utställningsgarantier med viss utformning, dels när systemet först infördes 1975, dels när det vidgades 1996. Med stöd av det bemyndigande som riksdagen lämnade då, utformade regeringen förordningen (1998:200) om statliga utställningsgarantier. Därmed delegerades befogenheten att ställa ut garantier till Statens kulturråd. I 6 kap. 1–5 §§ budgetlagen (2011:203) finns allmänna bestämmelser om garantier.

När Statens kulturråd beslutar om en statlig utställningsgaranti riktas beslutet till en utställningsanordnare som lånar föremål från ägare i Sverige eller i utlandet. Ägarna är institutioner och privatpersoner. En utställd garanti innebär ett åtagande från regeringen genom Statens kulturråd i förhållande till utställningsanordnaren. Däremot ingår inget direkt åtagande från Statens kulturråd i förhållande till ägaren av det föremål som ställs ut. Ett åtagande i förhållande till ägaren, t.ex. ett utländskt museum, av ett föremål görs i stället av utställningsanordnaren, t.ex. ett svenskt museum. Om ett sådant museum ingår i det statliga rättssubjektet kan det dock finnas ett indirekt statligt åtagande.

Åtagandet som utställningsanordnaren gör i förhållande till utlånen behöver inte ha exakt samma innehåll som det som ingår i den statliga utställningsgarantin – och har det inte heller. En icke-statlig utställare kan göra vilka åtaganden denne önskar och som utlånen godtar. Vid ett skadefall får utställaren själv dock i så fall svara för allt som går utöver vad som omfattas av den statliga garantin till utställaren. En statlig utställningsanordnare har i princip inte befogenhet att göra åtaganden av vidare innebörd än de som ingår i systemet med statliga utställningsgarantier såsom det godkänts av riksdagen. Görs likväl detta – och så sker i praktiken – måste eventuella kostnader finansieras inom ramen för anvisade medel. En utställningsanordnare kan dock begränsa åtagandena i förhållande till vad som framgår av riksdagsbeslut, förordningen och andra villkor som framgår av beslutet om utställningsgarantin.

I detta sammanhang finns anledning att beröra den självrisk i fråga om skadeersättning som enligt förordningen gäller i den statliga utställningsgarantin. Denna självrisk avser relationen mellan regeringen/Statens kulturråd och utställningsanordnaren. Det är emellertid självklart att ingen utlånen är beredd att acceptera att utlåning av ett värdefullt föremål skulle vara förenat med risken att utlånen själv skulle behöva stå för kostnader av

viss omfattning för skador eller förluster som orsakats av den som lånat föremålet. Innebörden av självrisken är följaktligen att utställningsanordnaren i förhållande till utlånaren måste åta sig att stå för dessa eventuella kostnader även om de inte täcks av den statliga utställningsgarantin.

Olika dokument behövs för att klargöra relationer och åtaganden mellan dels regeringen och Statens kulturråd, dels Statens kulturråd och en utställningsanordnare samt även mellan en utställningsanordnare och en ägare av ett föremål som lånas ut. På alla tre områdena kan det konstateras att det finns oklarheter eller brister, men dessa är särskilt uttalade när det gäller relationen mellan utställningsanordnaren och ägaren av ett föremål som lånas ut.

Förordningen ger Statens kulturråd befogenhet att på vissa villkor ställa ut garantier till utställningsanordnare. Förordningen finns i engelsk översättning och är alltså avsedd att även kunna utgöra upplysning om den svenska utställningsgarantin för utländska utlånare av föremål. Den ger emellertid inte i alla delar relevant information om förhållandet mellan en utställningsanordnare och en utlånare. Detta gäller t.ex. i fråga om självrisken och andra omständigheter som gör att ersättningen vid en skada kan påverkas.

När det gäller relationen mellan Statens kulturråd och en utställningsanordnare regleras den av det beslut som Statens kulturråd fattar om utställningsgarantin. Vad som står i förordningen är således inte ensamt avgörande för villkoren i denna relation. För närvarande fogas till beslutet från Statens kulturråd en bilaga benämnd *Information och allmänna villkor – statlig utställningsgaranti* som anger de villkor som faktiskt gäller. Dessa villkor speglar vad som sägs i förordningen, men en rad ytterligare villkor tillfogas. Denna bilaga kan liknas vid ett "försäkringsbrev".

Det finns dock element i denna bilaga som synes ta sikte på en annan relation, nämligen den mellan utställningsanordnaren och utlånaren. Exempel på detta är att uttrycket "nail to nail" används, liksom att det anges att all ersättning utgår i "SEK". Detta antyder att denna bilaga även kan vara avsedd att kunna användas som information till bl.a. utländska utlånare. I praktiken accepterar dock inte en utländsk utlånare att ta en valutarisk, utan denna risk får i stället bäras av anordnaren. Dessutom anges att svensk rätt ska

tillämpas på alla frågor om utställningsgarantin. Eftersom den avser relationen mellan regeringen genom Statens kulturråd och en svensk utställningsanordnare är detta självklart. I relationen mellan en utställningsanordnare och en utländsk utlånare gäller däremot den rätt som överenskommits mellan parterna.

Det förhållandet att det saknas ett dokument som är utformat för att just informera utlånare av föremål, särskilt utländska sådana, om innebörden och styrkan av den svenska utställningsgarantin gör att utställningsanordnare har problem i detta avseende. För att i någon mån underlätta situationen ställer Statens kulturråd på begäran ut ett s.k. *Swedish National Indemnity Certificate* till utställaren. Detta dokument är på engelska och anger vilken utställning garantin avser, tidsperiod som omfattas, vilket eller vilka föremål den gäller, beloppet och en *Summary of Guarantee*. Svenska utställningsarrangörer behöver inte engelsk text. Dokumentet är i stället avsett att kunna utgöra information för utländska ägare av föremål som lånas ut till svenska utställningsarrangörer. I avsaknad av en relevant handling, som avser just förhållandet mellan utställaren och utlånaren, används ibland detta dokument som information.

I syfte att klargöra relationerna mellan utställningsanordnare och utlånare av föremål bör ett standardiserat dokument utformas. I detta kan en hänvisning göras till en erhållen statlig utställningsgaranti för att markera att utställaren, genom den återförsäkring som denna garanti innebär, har förmåga att fullgöra sina åtaganden. Dokumentet bör innehålla alla villkor som gäller för just denna relation och finnas i en svensk och en engelsk version. Om särskilda villkor gäller utöver vad som framgår av standardvillkoren kan detta anges genom hänvisning till ett kompletterande avtal.

En fjärde relation finns också. Det inträffar nämligen inte helt sällan att en utländsk regering, t.ex. i samband med utlåning av särskilt dyrbara föremål, vänder sig till den svenska regeringen via Utrikesdepartementet för att få ett intyg på att det verkligen finns en statlig utställningsgaranti av det slag som uppges av den svenska utställningsanordnaren. Även detta vittnar om att informationsdokumenten om den statliga utställningsgarantin har brister.

Med anledning av de iakttagelser som redovisas i denna del bör informationsdokument och dokument som tydligt anger de villkor

som gäller i relationen mellan Statens kulturråd och utställningsanordnare respektive mellan utställningsanordnare och utlånare av föremål utformas. Behovet av informationsdokument som kan användas i kontakter med utländska utlånare bör särskilt uppmärksammas.

En möjlighet är att regeringen ger Statens kulturråd i uppdrag att tillsammans med Kammarkollegiet och några berörda museer utforma riktlinjer med information som motsvarar de olika behov som finns.

3.4 Säkerhetsfrämjande arbete

Bedömning: Det säkerhetsfrämjande arbete som Kammarkollegiet och utställningsanordnarna bedriver är av avgörande betydelse i systemet med statliga utställningsgarantier. Genom detta förebyggande arbete kan riskerna för skador och förluster av föremål kraftigt minskas. Avgifterna för utställningsgarantierna kan därmed hållas på en låg nivå.

En utställningsgaranti eller en försäkring mot skador och förluster är av helt avgörande betydelse för att omfattande in- och utlåning av konstföremål ska komma till stånd. Det viktiga elementet i en utställningsgaranti eller en försäkring är dock kanske inte i första hand den ekonomiska compensation som kan utgå vid en uppkommen skada eller förlust. Det grundläggande är i stället det förebyggande säkerhetsarbete som såväl garanti- som försäkringsgivare kräver ska utföras för att ett åtagande ska kunna göras.

Kammarkollegiet har utformat en *Kravspecifikation fysiskt skydd* som gäller för erhållande av statlig utställningsgaranti. Ett godkännande från Kammarkollegiet av att en utställare uppfyller kraven gäller i högst tre år. Förnyad ansökan för en utställning i en godkänd lokal kan beviljas enligt en förenklad rutin. Kammarkollegiets kravspecifikation bifogas Statens kulturråds beslut om en utställningsgaranti.

Inför beslut om en garanti för en viss utställning besöker en tjänsteman från Kammarkollegiet i regel utställningsanordnaren och den lokal där utställningen ska hållas. Vid besöket genomförs

en säkerhetsbesiktning. Därvid undersöks om villkoren i kravspecifikationen uppfylls, frågor ställs om hur transporter avses ske och om hur utställningen avses bli genomförd och kompletterande undersökningar görs. Mot bakgrund av vad som framkommer vid besiktningen görs ett utlåtande, som i regel innebär att en utställningsgaranti tillstyrks under förutsättning att ett antal åtgärder vidtas. Dessa åtgärder är i allmänhet precisa vad gäller t.ex. skydd för lokalen, skydd för enskilda föremål, bevakning och transporter. Utlåtandet är av avgörande betydelse eftersom Statens kulturråd inte får bevilja en garanti om Kammarkollegiet avstyrker ansökan på grund av att nödvändiga säkerhetskrav inte uppfylls.

I sammanhanget kan nämnas att den kravspecifikation för fysiskt skydd som Kammarkollegiet utformat uppges tjäna som vägledning när museilokaler byggs eller renoveras. Uppfylls villkoren finns nämligen förutsättningar att erhålla en statlig utställningsgaranti, vilket gör att höga försäkringskostnader kan undvikas. Systemet med statlig utställningsgaranti rekommenderas i en internationell översikt³ eftersom det anses medföra betydande ekonomiska besparingar jämfört med kommersiella försäkringar.

Oavsett om ett museum har besiktats tidigare under treårsperioden besöker således en tjänsteman från Kammarkollegiet utställningsanordnaren i regel inför varje utställning för vilken en garanti har sökts. Skälet härtill är bl.a. att föremålens art varierar, olika lokaler i ett museum används och transportförutsättningarna skiftar. Endast om garantibeloppet är lågt och utställningsanordnarens förutsättningar är väl kända av Kammarkollegiet görs ett utlåtande grundat på skriftligt material och telefonsamtal. Ungefär 40 besök görs varje år och ett något högre antal utlåtanden lämnas. Kostnaderna för detta säkerhetsfrämjande arbete uppgår till cirka en halv miljon kronor per år och kräver en insats motsvarande ungefär en halv årsarbetskraft.

Under uppföljnings- och översynsarbetet har det från stora museer framförts synpunkter som innebär att säkerhetskraven ibland framstår som väl höga. Det gäller enligt museerna t.ex. krav på att särskilt dyrbara föremål ska vara inglasade under utställningsperioden, att en lastbil vid transport får innehålla föremål med ett sammanlagt värde på högst 750 miljoner kronor,

³ European Agenda for Culture, Toolkit s. 18.

att det krävs foljebil om värdet överstiger 100 miljoner kronor och att transportvägarna ska anges för varje föremål.

Det grundläggande elementet i den statliga utställningsgarantin är knappast att ersättning kan utgå vid uppkommen skada eller förlust. Det viktiga är i stället det förebyggande säkerhetsarbete som utförs och den kultur av varsamhet som utvecklas. Det måste, nästan till varje pris, förhindras att mycket värdefulla och oersättliga kulturföremål skadas eller går förlorade. Skulle detta ske skulle en omfattande in- och utlåning av kulturföremål i hög grad försvåras. De relativt höga säkerhetskrav som reses ska ses mot bakgrund av den låga avgift som utställarna betalar för en garanti. Säkerhetskraven är dock inte statiska utan anpassas till utvecklingen. Något förslag till ändrade regler lämnas därför inte i denna del.

3.5 Begränsningar i utställningsgarantin

Förslag: De risker av force majeure-karaktär där utställningsgarantin inte gäller ska preciseras i förordningen. Utställningsgarantin ska i sin grundform inte gälla för skada eller förlust som orsakas av krig, krigsliknande handling, terroristhandling eller naturkatastrof. En utställningsanordnare ska dock, om denne så önskar, kunna ansöka om att utställningsgarantin vidgas så att den även omfattar dessa risker. Kammarkollegiet ska besluta om den tilläggsavgift som i så fall ska utgå.

Garantin ska inte omfatta normalt slitage, gradvis försämring eller skada med anledning av tidigare reparationer och restaureringar.

Av förordningen ska framgå att ersättningen vid skada eller förlust kan sättas ned helt eller delvis om förutsättningarna i ansökan förändras utan att detta anmäls till Statens kulturråd, sökanden inte följer de villkor som gäller för garantin eller skadan har uppkommit på grund av att ett föremål har hanterats oaktsamt. Om något uppställt säkerhetskrav har åsidosatts eller om skadan eller förlusten har vållats uppsåtligen eller genom grov oaktsamhet från låntagarens sida, ska ingen ersättning lämnas.

Under perioden 1974–1998 gällde för den statliga utställningsgarantin i princip samma villkor som för den kinesiska utställning som var ursprunget till systemet med utställningsgarantin. Detta betydde bl.a. att om en skada eller förlust berodde på s.k. force majeure skulle ersättning betalas med 50 procent av det värde som angetts i föremålsförteckningen. Med force majeure brukar i allmänhet avses exceptionella omständigheter som krig eller omfattande naturkatastrofer. Den närmare innebörden av detta uttryck kom dock aldrig att prövas under den nämnda perioden.

När utställningsgarantin reformerades under andra halvan av 1990-talet ansågs det olämpligt att fortsätta att använda uttrycket force majeure. I stället borde det, som i andra länder, i klartext anges vilka situationer som garantin inte omfattade. I 9 § förordningen (1998:200) om statliga utställningsgarantier uttrycks undantagen på följande sätt.

Garantier ska inte omfatta förlust eller skada som orsakas av krig. Om det finns särskilda skäl ska garantier inte heller omfatta förlust eller skada som orsakas av naturkatastrof eller liknande omständighet.

Någon erfarenhet av hur dessa bestämmelser ska tolkas i vårt land finns lyckligtvis inte. Frågan kan emellertid ställas om vad som ska betraktas som krig. Innefattar det utöver otvetydiga krigshändelser även krigsliknande handlingar såsom nedskjutning av ett flygplan som av misstag kränker en stats luftrum? Frågan om terroristhandlingar var inte lika aktuell när systemet reformerades 1998, men får numera ses som en reell risk. I force majeure-klausuler som numera fogas till avtal av skilda slag ingår bland de exemplifierade händelserna ofta terroristhandlingar.

Eftersom förlust eller skada som orsakas av terroristhandlingar för närvarande inte undantas i 9 § skulle man kanske kunna dra slutsatsen att sådana skador täcks av garantin och att därmed ersättning betalas ut. I och med att frågan uppkom i ett garantiärende beslutade Statens kulturråd att den statliga utställningsgarantin även täcker skador som vållas av handlingar av terroristorganisationer. Detta ställningstagande kan emellertid knappast ses som självklart och ett klargörande är önskvärt.

När det gäller den andra meningen i 9 § om naturkatastrofer skapas oklarhet genom hänvisningen till särskilda skäl. Är det fråga om särskilda skäl som ska vara angivna i beslutet om den aktuella

statliga utställningsgarantin, eller är det fråga om särskilda skäl som skulle kunna åberopas i en skaderegleringssituation? Såvitt bekant har aldrig några sådana särskilda skäl förts in som villkor i ett beslut om utställningsgaranti. Det kan vidare förutsättas att det alltid finns särskilda skäl att åberopa om en naturkatastrof inträffat. Till oklarheten bidrar också hänvisningen till liknande omständighet.

En internationell översikt⁴ som omfattar de flesta EU-länder visar vilka risker som inte täcks i olika länders system med utställningsgarantier. Det vanligaste är att terroristhandlingar och krig och andra fientligheter undantas. Det förekommer också att skador orsakade av bl.a. följande omständigheter undantas i garantisystemen: radioaktiv strålning, föremålets åldrande, utställningsanordnarens oskicklighet, skada till följd av tidigare restaureringar och anspråk på ägande från en tredje part. I sammanhanget kan nämnas att i den tidigare nämnda sammanställningen⁵ uttalas rekommendationen att "statliga museer inte ska begära täckning för krig, slitage eller ovarsamhet utom under exceptionella omständigheter".

Frågan om vilka force majeure-artade undantag som bör gälla är inte bara hypotetisk, utan har faktiskt visat sig ha en praktisk innebörd. Det förekommer nämligen i samband med inlån från institutioner i utlandet att dessa kräver att skada till följd av krig inte ska uteslutas. Detta har då närmast avsett transporterna mellan ägaren och utställaren. Problemet har lösts genom att Kammarkollegiet med stöd av 4 § förordningen (1995:1300) om statliga myndigheters riskhantering ställt ut en verksamhetsförsäkring som täcker krigsrisk. En särskild avgift tas ut för detta.

De nuvarande bestämmelserna om force majeure-artade händelser är delvis ofullständiga och oklara. De bör därför göras om så att de blir tydliga och grund därmed läggs för en förutsebar och rättssäker tillämpning vid allvarliga skadefall. Utformningen ska också motsvara de behov av garantitäckning som utställningsanordnarna kan anses ha.

⁴ Report by the OMC subgroup on State Indemnity and Shared Liability Agreements, July 2010, s. 7-9.

⁵ European Agenda for Culture, Work Plan for Culture 2011-2014, Final Report s. 17.

Det föreslås därför att det i förordningen anges att garantin inte omfattar förlust eller skada som orsakas av krig, krigsliknande handlingar och terroristhandlingar.

När det gäller skador orsakade av naturkatastrofer får den nuvarande formuleringen antas innebära att skador till följd av naturkatastrofer omfattas av garantin, om det inte finns särskilda skäl till att de inte ska omfattas. Normalt skulle således skada till följd av naturkatastrof ersättas. Det kan ifrågasättas om detta, som avser en klassisk force majeure-omständighet, är rimligt. Det bör i stället anges att förlust eller skada som orsakas av naturkatastrof inte omfattas av garantin. Uttrycket liknande omständighet får antas syfta på någon annan händelse av force majeure-karaktär och bör därför slopas. Paragrafen bör därför ändras så att innebörden blir att förlust eller skada som orsakas av naturkatastrof inte omfattas av garantin.

Detta betyder att 9 § förtydligas så att det framgår att den statliga utställningsgarantin som huvudregel inte ska omfatta skada eller förlust som orsakas av krig, krigshandling, terroristhandling eller naturkatastrof.

För att göra det möjligt att anpassa utställningsgarantins täckning till speciella behov bör det dock finnas möjlighet för en utställningsanordnare att, om denne så önskar, vidga garantins omfattning så att den även täcker skada eller förlust som orsakas av krig, krigshandling, terroristhandling eller naturkatastrof. Det kan förutsättas att en sådan önskan har sin grund i ett yrkande från en utlånare av ett värdefullt föremål. En sådan utökad garanti bör kunna avse ett eller flera föremål som lånas. Garantin bör också kunna avse en kortare tid än den som garantin i sin helhet gäller. Skälet härtill är att risken för skador kan anses vara särskilt stor under transporter, medan den kan anses vara lägre under utställningens genomförande. Önskemål om en på detta sätt vidgad garanti bör på ett enkelt sätt kunna anges i den vanliga ansökan om statlig utställningsgaranti.

De allra flesta utställningsanordnare har sannolikt inte behov av en på detta sätt vidgad garanti. Den som önskar en vidgad garanti bör därför betala en särskild avgift för en sådan garanti. Storleken på denna avgift ska bestämmas av Kammarkollegiet som också gör de riskbedömningar som behövs. Detta föreslås framgå av en ny paragraf, 9 a §.

Sådana förändringar i förutsättningarna som hade kunnat påverka Statens kulturråds beslut att bevilja en utställningsgaranti, eller beslut om avgiftens storlek, måste anmälas till Statens kulturråd för att garantin fullt ut ska kunna gälla.

Det kan noteras att i de system för utställningsgarantier som används i vissa andra europeiska länder lämnas inte ersättning för skador som är resultat av t.ex. föremålets åldrande, slitage, tidigare restaureringar och ovarsamhet från låntagarens sida. Några motsvarande undantag finns inte i förordningen om statliga utställningsgarantier. Däremot anges i en bilaga som fogas till Statens kulturråds beslut om en utställningsgaranti de övriga villkor som gäller. Bland dessa ingår att garantin inte omfattar normalt slitage, gradvis försämring eller skada med anledning av tidigare reparationer och restaureringar. Vidare anges att avdrag kan göras på utgående garantiersättning om en skada har uppkommit på grund av att ett föremål har hanterats oaktsamt eller att låntagaren tagit en medveten risk. Dessutom anges att om skada eller förlust vållats uppsåtligen eller genom grov oaktsamhet från låntagarens sida, i princip ingen ersättning lämnas till låntagaren.

De senast angivna förutsättningarna ingår således i de villkor som gäller för en utställningsgaranti som beslutats av Statens kulturråd. Även om villkor eller förutsättningar av dessa slag kan betraktas som skick och bruk i branschen bör villkor av dessa slag komma till uttryck i förordningen. Detta föreslås därför framgå av en ny paragraf, 9 b §.

3.6 Verkställighet

Förslag: Statens kulturråd får meddela föreskrifter om verkställighet av förordningen.

I ett ärende om utställningsgarantier är flera parter inblandade, främst Statens kulturråd, Kammarkollegiet, utställningsanordnaren och den som lånar ut ett föremål till en utställning. Informationen om vad som innefattas i systemet med statlig utställningsgaranti behöver förbättras. Detta gäller i relationen mellan Statens kulturråd och utställningsanordnaren, men framför allt i relationen mellan utställningsanordnaren och den som lånar ut föremål.

Därför är det nödvändigt att Statens kulturråd får meddela föreskrifter om verkställighet av förordningen.

3.7 Sammanlagt minsta värde för garanti

Förslag: Det sammanlagda minsta värdet av föremålen som ska omfattas av en utställningsgaranti höjs till 500 000 kronor. Samma beloppsgräns ska gälla för stationära utställningar och vandringsutställningar. Undantag ska även i fortsättningen få göras från denna beloppsgräns.

För närvarande gäller att en utställningsgaranti endast får lämnas om föremålen har ett sammanlagt värde av minst 20 000 kronor. För vandringsutställningar ska värdet vara minst 200 000 kronor. Undantag från bestämmelserna får göras om det finns särskilda skäl.

Det kan konstateras att det numera är sällsynt att garantier ställs ut för utställningar där det sammanlagda garantibeloppet är lägre än en miljon kronor. Med en fast ansökningsavgift på för närvarande 3 000 kronor och en minsta rörlig avgift på 1 000 kronor, dvs. sammantaget 4 000 kronor, är det också ekonomiskt ointressant att söka en garanti som avser ett lågt belopp. Det finns därför skäl att höja det lägsta beloppet väsentligt. Skäl förefaller också saknas att ha olika belopp för olika slag av utställningar.

Garanti bör därför i fortsättningen få lämnas om föremålen har ett sammanlagt värde av minst 500 000 kronor, oavsett om det är en stationär utställning eller en vandringsutställning. Möjligheten att göra undantag om det finns särskilda skäl bör behållas. Därmed kan utställningar, där det sammanlagda värdet är lägre än det angivna beloppet, även i fortsättningen vid behov ges en garanti. Detta föreslås framgå av 3 §.

3.8 Skadefall och självrisk

Bedömning: De nuvarande beloppen för självrisk bör lämnas oförändrade.

Om ett skadefall inträffar ska den som har fått garantin, dvs. utställningsanordnaren, snarast ansöka om ersättning hos Statens kulturråd. Kammarkollegiet ska yttra sig över ansökan.

Det kan omedelbart konstateras att det är utomordentligt sällsynt att anspråk riktas på ersättning för uppkommen förlust av eller skada på ett utställt föremål. Under perioden 1975–1995 inträffade ett skadefall då ett noshörningshorn stals från en utställning på Naturhistoriska riksmuseet. Den statliga garantin gällde och ett belopp av USD 10 000 betalades ut.

Under den tid som det nuvarande garantisystemet verkat, dvs. sedan 1998, har ett skadefall reglerats. Ersättningen gällde ett från Döderhultsmuseet inlånat föremål som skadats i anslutning till en utställning anordnad av Stiftelsen Nordiska museet. Efter avdrag av självrisk beslutade regeringen 2005 att 1 000 kronor skulle utbetalas i ersättning till Nordiska museet. Härutöver har två skadefall inträffat för vilka ersättning begärts. Dessa inträffade 2009 och 2010 och belyses närmare i det följande avsnittet om skadereglering.

Uppgifter om inträffade skador finns tillgängliga även från andra länder. En sammanställning som täcker 17 europeiska länder under femårsperioden 2007–2011⁶ visar att det i dessa länder under den nämnda perioden sammantaget inträffat endast 23 skadefall för vilka ersättning begärts. Antalet utställningar för vilka utställningsgarantier lämnats var samtidigt 1 967 stycken. Under perioden var de ersättningar som begärts och betalas ut också små. I det sammanhanget anför (a.a. s. 21) att de ”summor som betalats ut för restaureringsarbeten verkligen är löjligt små i jämförelse med kostnaden för en privat försäkring”.

Det är otvivelaktigt så att det är extremt sällsynt att föremål går förlorade under tiden för en pågående utställning eller i samband med transporter till och från utställningen. Däremot är det ofrånkomligt att det någon gång inträffar mindre skador under transporter och i samband med hanteringen av föremålen hos utlånare och utställningsanordnare. Sådana skador kan dock i allmänhet till en liten kostnad åtgärdas med hjälp av den expertis som museerna förfogar över eller kan anlita. Kostnaden för arbeten

⁶ European Agenda for Culture, Toolkit, September 2012 s. 19–20.

av detta slag är nästan alltid lägre än den självrisk som gäller för den statliga utställningsgarantin, och därmed saknas närmare uppgifter om hur vanligt det är med skador av detta slag och kostnaderna för att åtgärda dem. Samtalsvis har dock bekräftats att det inträffar att uppkomna mindre skador behöver åtgärdas. Detta sker då alltid i samråd med ägaren av föremålet.

Självrisk i det svenska systemet för utställningsgarantier varierar med garantins storlek och utgör för varje skadetillfälle 20 000 kronor för garantibelopp under 1 miljon kronor och 120 000 kronor för garantibelopp över 90 miljoner kronor. Självriskens fyller två viktiga syften. Det ena är att minska antalet ersättningsärenden av mindre omfattning i syfte att minska de administrativa kostnaderna för garantisystemet. Det andra syftet, som är betydligt viktigare, är att skapa incitament för utställningsanordnare att hantera föremålen med sådan omsorg att småskador i största möjliga utsträckning kan undvikas.

Med hänsyn till att det inte har aktualiserats ett större antal ersättningsärenden som ligger strax ovanför nivån på självrisk, saknas det skäl att överväga en höjning av den nuvarande nivån på självrisk. Något önskemål om att nivån för självrisk skulle sänkas har heller inte framkommit. Slutsatsen blir därmed att självriskens nivå bör lämnas oförändrad.

I detta sammanhang ska erinras om att den självrisk som anges i förordningen gäller i relationen mellan Statens kulturråd och utställningsanordnaren, men inte i relationen mellan utställningsanordnaren och föremålets ägare. Denna fråga har närmare behandlats i avsnitt 3.3.

Avslutningsvis bör nämnas att de allra flesta skador som inträffar sker under föremålens hantering och transport. Att föremål skadas under utställningsfasen är däremot ytterst sällsynt. Mot denna bakgrund saknas det skäl att låta avgiften för en garanti vara beroende av hur lång utställningsperioden är.

3.9 Skadereglering

Förslag: Handläggningen av vissa mindre skaderegleringsärenden delegeras till Statens kulturråd. Viss ackumulering av avgiftsmedel bör därför göras.

Om ett skadefall inträffar ska den som fått garantin, dvs. utställningsanordnaren, snarast ansöka om ersättning hos Statens kulturråd. Kammarkollegiet ska yttra sig över ansökan. Statens kulturråd ska sedan med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning och avgörande.

Eftersom slutlig reglering av skador vars värde överstiger självrisken endast har skett i ett ärende sedan 1998, finns mycket liten erfarenhet av hanteringen av ersättningsfrågor i det reformerade systemet för utställningsgarantier.

För närvarande gäller således att det är regeringen som fattar det slutliga beslutet om ersättning vid uppkommen skada. Detta är naturligt med hänsyn till den finansieringsform för skadeersättningar som valts, vilken innebär att pro forma 1 000 kronor förs upp i statens budget som en post under anslaget Utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål. Hela anslaget är på 80 000 kronor. Om en skada inträffar kan det, till följd av anslagets litenhet, vara svårt att finansiera utbetalningen genom en omfördelning mellan poster inom anslaget. I stället behöver anslaget då tillföras ytterligare medel med en ändringsbudget. Sådana lämnas till riksdagen två gånger per år. Om ytterligare medel ska tillföras detta anslag kan det vidare antas att en motsvarande besparing behöver ske på ett annat anslag, i första hand på kulturområdet. Detta skulle t.ex. kunna ske genom att det berörda museets anslag minskades.

Systemet med statliga utställningsgarantier har nu fått sådan stadga att det kan ifrågasättas om inte även befogenhet att utföra viss skadereglering kan överlämnas till myndigheterna. Syftet skulle då vara att ärenden som avser mindre skadeersättningar skulle kunna hanteras snabbare. Exempelvis skulle Statens kulturråd kunna ha befogenhet att besluta om skadeersättningar som inte överstiger 250 000 kronor utöver den självrisk som gäller. Kammarkollegiet ska, som nämnts ovan, yttra sig över ansökan. Ett villkor för att Statens kulturråd ska få fatta beslut i dessa fall måste därför vara att de två myndigheterna är eniga i det aktuella skadefallet. Om dessa myndigheter har olika uppfattning i ersättningsfrågan, ska ärendet överlämnas till regeringen för slutligt avgörande. Samma sak ska gälla om ersättningsbeloppet överstiger 250 000 kronor. Detta bör framgå av bestämmelserna i 11 §.

För att Statens kulturråd ska kunna fatta beslut i ersättningsärenden krävs att medel för utbetalning finns tillgängliga. I propositionen med förslag till system för statliga utställningsgarantier anfördes att handläggningen av garantiärenden borde vara avgiftsfinansierad och att avgiftssystemet i princip även skulle täcka eventuella fall av skada eller förlust (prop. 1996/7:3). Det kan konstateras att någon ackumulering av avgiftsmedel för att kunna täcka utbetalning av skadeersättning inte har skett. Avgifterna har under senare år inte ens täckt kostnaderna för handläggningen av garantiärenden. Förslaget om att höja avgifterna möjliggör en sådan ackumulering av avgiftsmedel.

För att möjliggöra en delegering av beslut i mindre ersättningsärenden behöver därför en viss behållning byggas upp för ändamålet. Avgifterna skulle därmed behöva justeras upp så att ett visst överskott, förslagsvis 500 000 kronor, kan ackumuleras i verksamheten. Medlen kan redovisas i Statens kulturråds balansräkning under resultatområdet Statliga utställningsgarantier.

3.10 Tidsfrist för beslut

Förslag: Ansökan om utställningsgaranti ska lämnas till Statens kulturråd senast tre månader innan utställningen avses äga rum.

Statens kulturråd och Kammarkollegiet behöver viss tid för att på ett korrekt sätt kunna bereda en ansökan om statlig utställningsgaranti och kunna fatta beslut i tid innan garantin behöver börja gälla, bl.a. för att ta de kontakter med utställningsanordnaren som är nödvändiga. I förordningen sägs för närvarande inget om hur långt i förväg en ansökan ska ha kommit in. Inte heller i den information och allmänna villkor som fogas till beslutet finns någon upplysning om detta. Däremot sägs på Statens kulturråds hemsida om utställningsgarantier att ansökan om garanti ska ha kommit in till Statens kulturråd senast tre månader innan utställningen äger rum.

Detta är en tidsfrist som erfarenheten visat vara lämplig. Den ger Statens kulturråd och Kammarkollegiet den tid som behövs för att bereda ett ärende och ger förutsebarhet för utställningsanordnaren. Tidsfristen förefaller i regel inte vålla utställnings-

anordnarna problem vilket är naturligt, eftersom de utställningar det i allmänhet är fråga om planeras med lång framförhållning, ofta 12 till 24 månader. En annan sak är att detaljer om utställningen kan vara oklara in i det sista och även ändras under förberedelsernas gång. Eftersom precisa säkerhetskrav kan resas som villkor för en garanti, bör en utställningsanordnare dessutom se till att tid finns för att vid behov genomföra kompletterande säkerhetsåtgärder.

Den tidsfrist på tre månader som anges på Statens kulturråds hemsida kan ses som ett allmänt råd till de sökande. I syfte att göra förutsättningarna klara bör tidsfristen ges en mer framskjuten plats i regelverket. Detta kan ske genom att det i 4 § anges att ansökan om garanti ska göras senast tre månader innan utställningen avses äga rum. Eftersom förutsättningarna för en utställning kan ändras under förberedelsernas gång, ska det vara möjligt att efter tremånadersgränsen lämna in ändringar i förhållande till den ursprungliga ansökan.

3.11 Administrativ hantering

Bedömning: Statens kulturråds och Kammarkollegiets handläggning av ärenden om statliga utställningsgarantier fungerar väl.

Sedan Statens kulturråd 1998 fick i uppdrag att handlägga ärenden om statlig utställningsgaranti har det administrativa förfarandet utvecklats. Information om de statliga utställningsgarantierna finns på Statens kulturråds hemsida och ansökan om garanti kan göras on-line. Denna möjlighet används numera av de flesta vana utställningsanordnare som ansöker om garanti. Det stöd i det säkerhetsfrämjande arbetet som Kammarkollegiets krav och besiktningar utgör uppskattas av utställningsanordnarna. Ärendena handläggs inom den angivna tidsgränsen på tre månader.

Sammantaget är intrycket att Statens kulturråds och Kammarkollegiets handläggning av ärenden om statliga utställningsgarantier fungerar väl.

I sammanhanget kan nämnas att årligen en eller två ansökningar om statlig utställningsgaranti avslås eller återkallas. Skälet är då vanligen att Kammarkollegiet bedömt att utställningsanordnaren

inte kan uppfylla säkerhetskraven. Till Statens kulturråd riktas emellanåt förfrågningar under hand om huruvida en viss utställning kan komma i fråga för en statlig garanti. På detta sätt kan ansökningar undvikas som troligen skulle leda till avslag.

3.12 Finansiella frågor

Bedömning: De avgifter som utställningsanordnarna betalar för de statliga utställningsgarantierna täcker inte kostnaderna för handläggningen av ärendena. Verksamheten redovisar ett ackumulerat underskott hos Statens Kulturråd. Någon ackumulering av medel för att täcka kostnader för uppkommande skador har inte skett.

När systemet med statliga utställningsgarantier infördes i mitten av 1970-talet handlades ärendena av Utbildningsdepartementet som också bar kostnaderna för detta. När systemet reformerades och vidgades under senare hälften av 1990-talet överlämnades handläggningen till Statens kulturråd och Kammarkollegiet. Det beslutades då att handläggningen skulle vara avgiftsfinansierad. Dessutom anfördes att avgiftssystemet i princip även skulle täcka eventuella fall av skada eller förlust.

Upplysningar om de statliga utställningsgarantierna finns i Statens kulturråds årsredovisning. Verksamheten och dess resultat berörs i huvudtexten och det ekonomiska resultatet presenteras i en not till resultaträkningen. Även i Kammarkollegiets årsredovisning finns under verksamhetsområdet Försäkringsverksamhet viss information om kollegiets medverkan i handläggningen av utställningsgarantier. I regleringsbrevet för Statens kulturråd ingår en beräknad budget för avgiftsfinansierad verksamhet där intäkterna får disponeras, dvs. för de statliga utställningsgarantierna. Därmed ska också i årsredovisningen motsvarande utfall redovisas.

Baserat på Statens kulturråds årsredovisningar för senare år och uppgifter från Kammarkollegiet erhålls följande bild av kostnader och intäkter för resultatområdet statliga utställningsgarantier.

Tusental kronor	2011	2012	2013
Avgiftsintäkter	1109	1 150	917
Kostnader	1170	1004	1187
(varav Kammarkollegiet)	(488)	(347)	(215)
Årets resultat	– 61	+ 146	– 208
Ackumulerat resultat	– 94	– 52	– 156

Kammarkollegiet fakturerar kvartalsvis Statens kulturråd de kostnader myndigheten haft för sin medverkan i hanteringen av de statliga utställningsgarantierna. Kostnaderna för varje enskilt ärende kan redovisas. Dessa kostnader grundas på lön för direkt medverkande personal (ca en halv årsarbetskraft), särkostnader i form av t.ex. resekostnader och andel i verkets gemensamma kostnader. När det gäller Statens kulturråds kostnader innefattar de lön för tid använd för direkt handläggning av ärenden om utställningsgarantier, däremot ingår inte tid för kompetensutveckling, möten etc. Den bas på vilken andelen i Statens kulturråds gemensamma kostnader beräknas blir därmed underskattad. Trots att de redovisade kostnaderna således är väl låga, har Statens kulturråd under 2011 och 2013 inte uppnått kostnadstäckning för verksamheten. Ett varaktigt resultat av detta slag motsvarar inte det krav som regeringen uttalade 1996, nämligen att handläggningen skulle vara avgiftsfinansierad.

Det kan också konstateras att det ackumulerade resultatet är negativt. Det betyder att någon ackumulering av medel för att täcka eventuella fall av skada eller förlust inte har skett. Detta får dock anses vara i överensstämmelse med den ordning som angavs i budgetpropositionen för 1997. Där konstaterades att några utbetalningar av skadeersättningar inte skett tidigare. För att ha beredskap för att hantera skadeersättningar fördes under ett anslag upp en anslagspost på 1 000 kronor. Motsvarande har gjorts alla år därefter.

3.13 Justering av avgifter

Förslag: Den fasta avgiften höjs från 3 000 kronor till 5 000 kronor i syfte att öka intäkterna så att handläggningskostnaderna i högre grad kan täckas. Den högsta rörliga avgiften höjs från 100 000 kronor till 150 000 kronor för att även utställningar med ett garantibelopp på mellan 200 miljoner kronor och 300 miljoner kronor i ökad utsträckning ska få medverka i finansieringen av systemet med statliga utställningsgarantier.

Den som ansöker om en utställningsgaranti ska betala en fast ansökningsavgift om 3 000 kronor och en rörlig avgift som motsvarar 0,5 promille av det sammanlagda garantibeloppet. Den rörliga avgiften ska vara lägst 1 000 och högst 100 000 kronor. Det betyder att den sammanlagda lägsta avgiften är 4 000 kronor och den sammanlagda högsta avgiften 103 000 kronor. Om den fasta avgiften inte betalas provas inte ansökan. Den rörliga avgiften ska betalas endast om garanti lämnas. När förordningen ursprungligen beslutades 1998 var den fasta avgiften 2 000 kronor men den höjdes till nuvarande belopp 2002 och den rörliga avgiften var högst 50 000 kronor men höjdes samtidigt till högst 100 000 kronor.

Varje år fattas beslut om omkring 40 garantier. Det betyder att den fasta avgiften leder till inkomster på omkring 120 000 kronor. Eftersom de samlade avgiftsinkomsterna uppgår till omkring 1,1 miljoner kronor betyder det att den helt övervägande delen av avgiftsinkomsterna härrör från den rörliga avgiften. I och med att den rörliga avgiften är maximerad till 100 000 kronor medför garantibelopp som överstiger 200 miljoner kronor inte en högre avgift.

I sammanhanget kan nämnas att den lägsta kostnad som Kammarkollegiet 2011 fakturerat för sitt säkerhetsarbete i samband med en utställningsgaranti är drygt 2 000 kronor, och den högsta kostnaden är 45 000 kronor. Det kan antas att Statens kulturråds kostnader för handläggningen av ärendena inte är lägre. Det skulle betyda att de sammanlagda handläggningskostnaderna för ett enkelt ärende är omkring 4 000 kronor och omkring 100 000 kronor för ett kvalificerat ärende.

För att avgiftsinkomsterna ska täcka handläggningen av garantiärendena skulle de behöva ökas med omkring 100 000

kronor per år. Om viss ackumulering av medel ska ske i syfte att göra det möjligt att delegera viss skadereglering behöver avgifterna höjas ytterligare något. I det följande beskrivs några olika möjligheter att öka intäkterna.

En höjning av den fasta avgiften med 1 000 kronor till 4 000 kronor skulle ge omkring 40 000 kronor och en höjning till 5 000 kronor skulle öka inkomsterna med omkring 80 000 kronor.

Antalet utställningar varje år som har ett garantibelopp som överstiger 200 miljoner kronor är inte många. Antalet kan vara fem till tio per år. En höjning av taket för den rörliga avgiften från högst 100 000 kronor till högst 150 000 kronor kan därmed antas ge ytterliga inkomster på kanske 300 000 kronor men med starkt varierande utfall olika år. En höjning av detta slag påverkar i första hand de stora museerna i Stockholm. En annan möjlighet kan vara att höja den rörliga avgiften från 0,5 promille till t.ex. 0,6 promille. Om samtidigt den högsta avgiften höjs till 120 000 kronor kan avgiftsinkomsterna antas öka med omkring 200 000 kronor per år. En höjning av detta slag påverkar samtliga garantisökare.

Det kan erinras om att i avsnitt 3.6 föreslås att den statliga utställningsgarantin inte ska omfatta förlust eller skada till följd av krig, krigshandling, terroristhandling eller naturkatastrof. En utställningsanordnare som önskar täckning även för dessa risker kan ansöka om en utökad utställningsgaranti. För en sådan garanti utgår en särskild avgift som beslutas av Kammarkollegiet.

Mot bakgrund av vad som nu anförts bör den fasta avgiften höjas från 3 000 kronor till 5 000 kronor i syfte att öka intäkterna så att handläggningskostnaderna i högre grad kan täckas. Vidare bör den högsta rörliga avgiften höjas från 100 000 kronor till 150 000 kronor, vilket innebär att utställningar med ett garantibelopp på mellan 200 miljoner kronor och 300 miljoner kronor i ökad utsträckning får medverka i finansieringen av systemet med statliga utställningsgarantier.

4 Konsekvensanalys

Bedömning: För utställarna kommer förslaget om att höja avgifterna att innebära ökade kostnader. Avgifterna har dock inte justerats sedan 2002 och en höjning är nödvändig om systemet ska uppnå full avgiftsfinansiering.

De myndigheter som handlägger ärenden om utställningsgarantier, dvs. Statens kulturråd och Kammarkollegiet, kommer inledningsvis att få ökade kostnader för att anpassa sin administration till det nya regelverket. Det kommer att vara nödvändigt att ta fram nya ansökningsblanketter och anvisningar. Kostnaderna för detta bedöms rymmas inom den nya ekonomiska ram som en avgiftshöjning ger. När det nya systemet är etablerat kan de nya avgifterna ge ett överskott som ackumuleras i verksamheten och används för att reglera mindre ersättningsärenden.

De förenklingar och förtydliganden i regelverket som förslaget om förändringar i förordningen innebär kommer att leda till en effektivare och säkrare handläggning av ansökningar och beslut om statlig utställningsgaranti.

För utställarna kommer förslaget om att höja avgifterna innebära ökade kostnader. En höjning av avgifterna är dock nödvändig för att avgiftsinkomsterna ska täcka handläggningen av garantiärendena.

Förändringarna av regelverket kommer inledningsvis att leda till ökade kostnader för de myndigheter som handlägger ärenden om utställningsgarantier, dvs. Statens kulturråd och Kammarkollegiet. När nya ansökningsblanketter och anvisningar har tagits fram kommer förenklingar och förtydliganden i regelverket att leda till en effektivare och säkrare handläggning av ansökningar och beslut

om statlig utställningsgaranti. I och med detta kommer den initialt ökade kostnaden att minska. Det eventuella överskott som då kan ackumuleras i systemet kan användas till att reglera mindre ersättningsärenden.

5 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslag: Förordningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2016. Ansökan om utställningsgarantier som inkommit innan ikraftträdandet ska handläggas enligt äldre föreskrifter.

De förordningsändringar som föreslås bör kunna träda i kraft den 1 januari 2016.

De ansökningar om statlig utställningsgaranti som inkommit före detta datum behandlas enligt äldre föreskrifter.

Departementsserien 2015

Kronologisk förteckning

1. Gälldenärens möjligheter
att överklaga utmätningsbeslut. Ju.
2. Värdepapperscentraler och kontoföring
av finansiella instrument. Fi.
3. Trossamfundens sociala insatser.
En preliminär undersökning. S.
4. Brottmålsprocessen – en konsekvens-
analys. Ju.
5. Uppbörd av böter. Ju.
6. En jämnare och mer aktuell utveckling
av inkomstpensionerna. S.
7. Rätten till försvarare, m.m. Ju.
8. Ytterligare en månad inom
föräldrapenningen reserveras
för vardera föräldern. S.
9. Ett reformerat bilstöd. S.
10. Återlämnande av olagligt utförda
kulturföremål. Ku.
11. Res lätt med biljett. N.
12. Missbruk av svenska pass.
Omfattning och åtgärdsförslag. Ju.
13. Ändringar i lagen om kontroll av skyd-
dade beteckningar på jordbrukspro-
dukter och livsmedel. N.
14. Statliga utställningsgarantier.
En översyn. Ku.

Departementsserien 2015

Systematisk förteckning

Finansdepartementet

Värdepapperscentraler och kontoföring av
finansiella instrument. [2]

Justitiedepartementet

Gäldenärens möjligheter
att överklaga utmätningsbeslut. [1]

Brottmålsprocessen – en konsekvens-
analys. [4]

Uppbörd av böter.[5]

Rätten till försvarare, m.m. [7]

Missbruk av svenska pass.
Omfattning och åtgärdsförslag. [12]

Kulturdepartementet

Återlämnande av olagligt utförda
kulturföremål. [10]

Statliga utställningsgarantier.
En översyn. [14]

Näringsdepartementet

Res lätt med biljett. [11]

Ändringar i lagen om kontroll av skyddade
beteckningar på jordbruksprodukter
och livsmedel. [13]

Socialdepartementet

Trossamfundens sociala insatser.
En preliminär undersökning. [3]

En jämnare och mer aktuell utveckling av
inkomstpensionerna.[6]

Ytterligare en månad inom
föräldrapenningen reserveras
för vardera föräldern.[8]

Ett reformerat bilstöd. [9]

